

store Spørgsmaal. Vi har baade et Jordspørgsmaal i København og et Jordspørgsmaal paa Landet. I København har Jordspørgsmaalet jo formet sig saaledes for Arbejderne, at de et Aar er rykket ud i Københavns Udkant og har lejet et lille Stykke Jord, som de har dyrket som Have og samlet deres Familie der. I Løbet af et Par Aar er Haven vokset, indtil en skønne Dag Storstaden kommer væltende. En skønne Dag i Efteraaret ser vi hele Familien samlet i Haven, saa hugger de Hyldetræerne om og bruger dem til Brændsel, de rusker Buskene op, Blomsterne trampes ned, og saa ligger det hele som en Kirkegaard, ja, i Virkeligheden som en Kirkegaard. Jeg bor i et saadant Kvarter, hvor der er nedlagt Hundreder af Haver; det er vemodigt at se disse Pladser, som ligger klar til Bebyggelse. Saaledes er det gaaet Arbejderen Aar efter Aar, han er fordrevet fra den ene Have til den anden. Mange har set sig tvunget til at købe Parceller. I Aarenes Løb er det blevet saaledes, at omkring København ligger ca. 25 000 smaa Parceller, som mest ejes af Arbejdere. Men Jordspørgsmaalet har for Københavns Arbejdere været en træl Vanding, og det er slet ikke paa nogen Maade løst. Det viser sig, at Jordhungeren her inde er lige saa stor som ude paa Landet. Der er naturligvis den Forskel, at paa Landet drejer det sig om noget mere massivt, nemlig om Ophold og Ernæring, men her inde i Byen er der særlig det smukke Element ved det, at det drejer sig om Familielivets Sundhed og om Livsglæde. Jeg tror, at Jordspørgsmaalets Løsning for Brostenenes Mænd og Kvinder har lige saa stor etisk og moralsk Betydning, som Jordspørgsmaalets Løsning har ude paa Landet. Jordspørgsmaalet som Helhed er baade for Byen og for Landet i Virkeligheden et af Tidens allervigtigste Spørgsmaal. Jeg talte i Gaar med Landarbejderforbundets ledende Mænd om denne Sag, og de sagde til mig, at Jordspørgsmaalet sysselsætter i høj Grad Landarbejderforbundets Medlemmer. Det er nu 30—40 000 Mænd, der kræver Adgang til Jord paa saadanne Betingelser, at en flittig, stræbsom Familie kan leve af at dyrke sin Jord. Forbundet kræver derfor den størst mulige Støtte til Oprettelsen af selvstændige

Brug, ogsaa for at modvirke den faretruende Indvandring til Byerne samt for at aflaste Arbejdsløsheden. Samfundet bør være Ejer af Jorden, men Brugeren en selvstændig Mand, som frit kan dyrke sin Jord, som han selv vil. Det er kort udtrykt Landarbejderens Jordprogram.

Maa jeg vende tilbage til det, der skal være Kærnepunktet i min Tale, nemlig Overklassens Forsyndelser imod Arbejderne under Krigen. Lad os vende os til Landarbejderne. Hvorledes blev de behandlet under Krigen? Man taler om de høje Lønninger for Landbruget. Men naar fik Arbejderne deres høje Lønninger? Allerede i Efteraaret 1914 begyndte Stigningerne for den besiddende Landbostand. Vi ser denne voldsomme Stigning i Hestepriiserne, i Kreaturpriiserne, vi ser Heste, der løber op fra 700—900 Kr. til 2 500—3 000 Kr., og Køerne fulgte jo rigtigt godt med. Men denne Stigning skyldtes ikke de stigende Arbejdslønninger. Hvornaat fik saa Arbejderne deres Andel i den almindelige Stigning? Ja, den fik de først, da Organisationerne gennemførte den. For de spredte Tilløb, som Landarbejderne gjorde for rent privat at hæve Lønningerne, blev skarpt slaet ned. Jeg hævder, at den Gang da Gaardmandstanden, Herremændene og Proprietærene tjente udmærket, levede Landarbejderne deres gamle Liv i Fattigdom, og mange med mange Børn levede i Nød og adskillige ligefrem i Elendighed. Men hvad sagde den Gang de velhavende Mænd, der fik 3 til 4 Gange saa meget for deres Heste og et Par Gange saa meget for deres Køer, til den fattige Arbejder? Sagde han: Du skal ogsaa have noget mere; det har du ærlig fortjent? Nej, Landarbejderen fik ikke mere. De besiddende skovlede i Sækken, medens Smaamandens Pose blev lige slatten, indtil Socialdemokratiet tog fat. Det skulde Landmændene huske paa, naar de taler saa højt om Lønningerne. Statistikken for 1915 viste en gennemsnitlig Fortjeneste af 2 Kr. 66 Øre om Dagen for Landarbejderen; 2 Kr. kontant samt Fribolig med en Smule Have og lidt Brændsel. Dette gjaldt Herregaardens Arbejdere, og Arbejderne hos Gaardmændene havde det samme. Jeg taler her om de faste Arbejdere. De saakaldte løse Arbejdere paa Herregaardene fik den